

Barcs Sándor és udvarhelyi kapcsolatai

Utazás a hetvenes évek mélyére

● **Eredeti Barcs Sándor-levelekre bukkantunk egy néhai udvarhelyi újságíró tárgyi örökségében, ugyanis a nagy hatalmú újságíró és futballszakember a hetvenes évek elején székelyföldi kollégájával levelezett. Nyolc fennmaradt levelének tartalma fölöttébb érdekes, hiszen egyebek közt utal a híres „Barcs-tételre”, más nevén a „futballképletre”. Eszerint egy ország futballjának színvonalát az a szám határozza meg, amit akkor kapunk, ha a futballozó gyerekek számát beszorozzuk az általuk labdával eltöltött idővel.**

Az ember, akinek köze volt a (sport)történelemhez

Barcs Sándor nagyon nagy ember volt a kádári Magyarországon. Szégyenteljes, szerteágazó karriert tudhatott magáénak a hatvanas-hetvenes években, de már korábban is: hogy mást ne mondjunk, az Aranycsapat idejében ő volt a Magyar Labdarúgó-szövetség elnöke. Nagyon emlékeztet az a BBC által készített kisriport, amelyben egy riporter az 1953. november 25-ei meccs előtt megtekintette a magyar csapat edzését – ott az egyetlen angolul tudó nyilatkozó a Rákosi-címeres (akkor az volt a magyar válogatott mezén) tréningben álló Barcs Sándor volt. Ő még a Helsinkiben, 1952-ben megnyert olimpiai döntő után kezdett dolgozni azon, hogy tető alá hozzák a londoni összecsapást, amely a legendás „hatháromnak” hála az évszázad mérkőzése néven híresült el. A riportban Barcs mellett Puskás Ferenc csapatkapitány is szerepelt, de a legismertebb magyar akkor még egy szót sem tudott angolul – ám a riportban kitért egyebek mellett arra is, hogy megtanul.

Barcs azonban tudott, mint ahogy tudott több más nyelven és sok más egyebet is azokban az időkben – például személyesen ismerte és mentorának tartotta Bajcsi-Zsilinszky Endrét, a háború után pedig kisgazdapárti politikusként tevékenykedett 1949-ig, ám Rajk László kirakatperében már ún. népi ülnök volt. Statiszta, ahogy utólagos bölcsességgel megjegyezhetnénk. E tény is egy icipicit Udvarhelyhez kapcsolja, hiszen a koncepció per után kivégzett politikus Székelyudvarhelyen született. Barcs akkor újságíróként, értelmiségiként statisztált munkások és földművesek mellett a

bíróságon; halála előtt néhány évvel mondta el, hogy Rákosi személyesen közölte vele: kijelölték a bíróságba. „Én azt tudtam: Rajk sorsán semmit sem változtat, hogy én vagyok-e az egyik statiszta vagy más, nekem és a családomnak viszont az élet a tét. Lehet, hogy bátrabbnak kellett volna lennem, de ott és akkor erősebb volt

tennában rúgta a bőrt amatőr szinten (így hívták a közmédia futballcsapatát azokban az időkben). Barcs Sándor a médiában is igen sokra vitte: már a harmincas években a Nemzeti Sport és más lapok újságírója volt, aztán az ötvenes évektől kezdve olimpiákról, világbajnokságokról írhatott nemcsak cikkeket, hanem

a Magyar Rádió elnöke (is), és majd tíz évig az újságíró-szövetség, a MÚOSZ elnöke (1965–1974) – mindezek mellett országgyűlési képviselői tisztséget viselt majdnem a rendszer-váltásig, illetve több mint harminc évig az Elnöki Tanács tagja volt, s így nagyon jó viszonyban volt Kádár Jánossal. Állítólag ő volt azon kevesek egyike, akiket tegezett „az öreg”.

Barcs továbbá nemcsak Magyarországon, hanem a futball nemzetközi berkeiben is igen sokra vitte: ő volt a futball történetének legmagasabb szintű magyar vezetője, ugyanis 1966-tól öt évig az UEFA, vagyis az Európai Labdarúgó-szövetség alelnöke, azután két évig annak megbízott elnöke volt, 1972-ben pedig a nemzetközi szövetség, a FIFA alelnöke lett. Ez a megbízása négy évre szólt. De tagja volt a végrehajtó bizottságnak

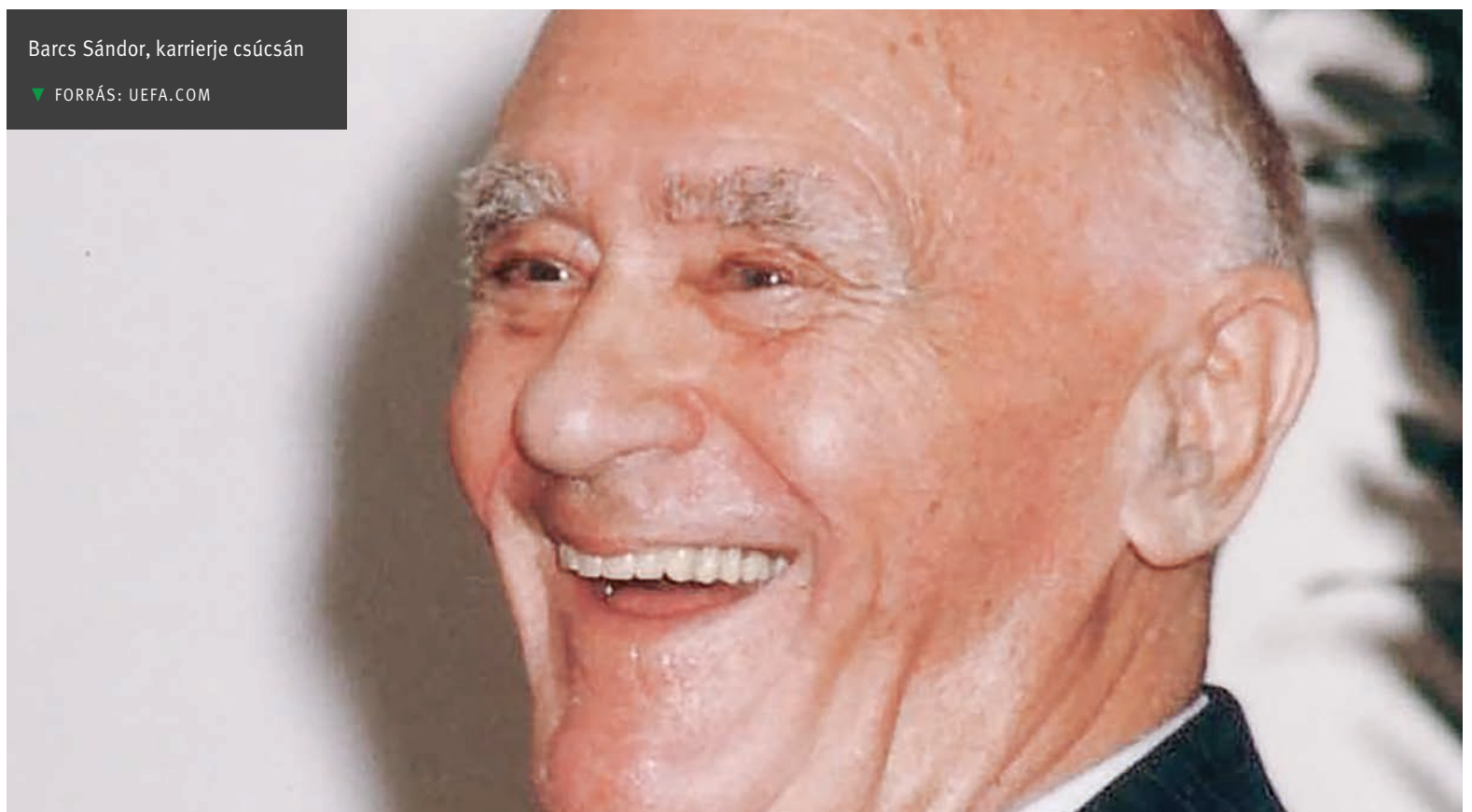
A levelek: vélemények és a képlet

Néhány héttel ezelőtt jutottam hozzá egykori kollégám, néhai Bartha János tárgyi örökségének egy részéhez. A Kúszú becenevén is ismert János bácsi könyvelőként dolgozott, de évtizedeken keresztül, még nyugdíjas korában is szorgalmas krónikása és fotósa volt Székelyudvarhely sport- és művelődési életének. Az idősebb generáció a Népszínház egyik ismert arcaként is emlékezhet rá. Életének utolsó éveit a magyarországi Bicskén élte le, 2018-ban, nyolcvanéves korában hunyt el, ott is temették el.

Bartha egész életében nagy sportrajongó volt, és évtizedekig igen magas szinten asztaliteniszezett. Népszínházis kollégája, a város művelődési életének egyik meghatározó egyénisége,

Barcs Sándor, karrierje csúcán

▼ FORRÁS: UEFA.COM

bennem a félsz, mint a Gestapó fogdájában...” – vallotta be. Ugyanis volt ott is, nem is keveset.

Ám az 1912-ben született egykori futballista túlélte a világháborút, labdarúgó-karrierjét pedig 44 évesen fejezte be – igaz, hogy csak a Budapest-bajnokságig, népszerűbb nevén a „Blaszketőig” vitte, ahol az An-

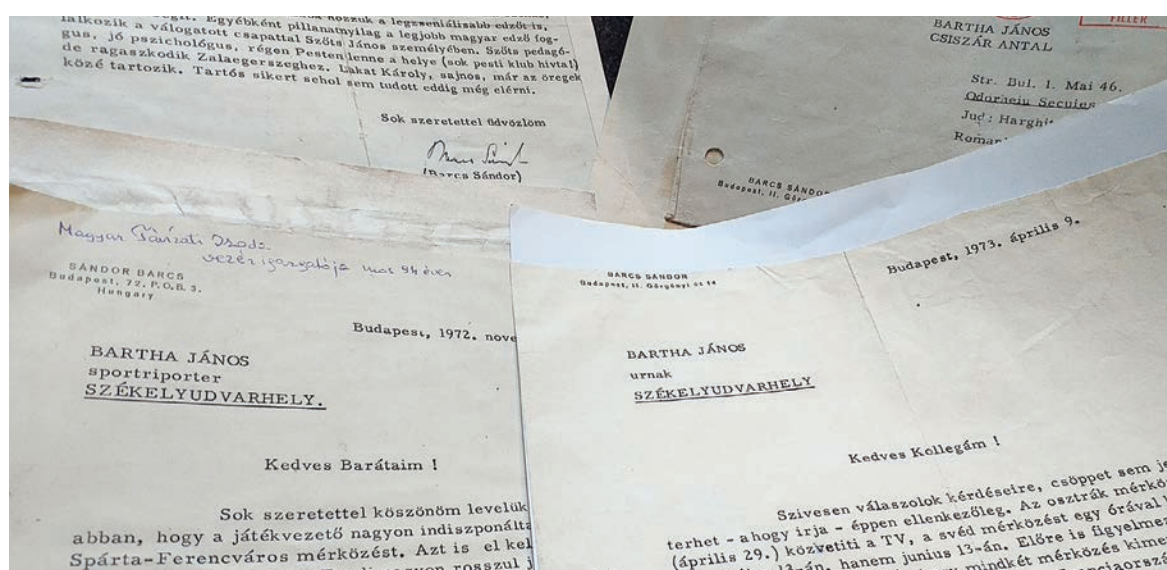
nyelveket is (Diadal Helsinkiben – 1952, A magyar csapattal Chilében – 1962, A modern olimpiák regénye – 1964, 1968, A földgolyóról jelentem – 1969). Egyszerre volt a magyar sajtó és a magyar futball „nagyembere”, hiszen több mint negyven évig (1947 és 1980 között) volt a Magyar Távirati Iroda vezérigazgatója, két évig

is, valamint vezette a játékvetői bizottságot, emellett beválasztották az 1974-es világbajnokság szervezőbizottságába is. Többek között neki köszönhetjük a második legrangosabb európai kupa, a Kupagyőztesek Európa Kupájának (KEK) kiírását, a sorozatot 1960 és 1999 között szervezték. Még a kommunizmus éveiben is sokat hangoztatta, hogy a magyar labdarúgás nagyon sokat köszönhet a húszas-harmincas éveknek: mint mondta, „a Horthy-rendszerből a legnagyobb kincset örököltük: a futball példátlan népszerűségét”. Egyebek mellett emiatt a hetvenes évek közepétől már nem minden csúcvezető nézett rá jó szemmel. Kádár viszont mindig kitarított mellette.

Csiszár Antal szintén imádta a sportot. Legendás barátság volt a kettejüké, nemcsak a színpadon – mindketten személyes ismerősei voltak az ötvenes években Tomcsa Sándornak is. Például az író Szurkolók című jelenetét (amelyben egy udvarhelyi és egy keresztúri futballszurkoló vitatkozik) évekig ketten adták elő.

Bartha tárgyi öröksége rengeteg fényképet, újságcikket és levelet tartalmaz, hiszen 1959-től egészen 2010-ig jelentek meg írásai és fotói a különböző (nem csak udvarhelyi) lapokban, folyóiratokban. Ezek közül került elő összesen nyolc olyan eredeti levél, amelyeket a hetvenes évek elején Barcs Sándor írt a két udvarhelyi sportrajongónak, később csak Barthának.

1971-ben ugyanis Barthát és Csiszárt nemcsak a Művelődési Ház és a színjátszás érdekelte, hanem rendszeresen néztek focimeccset is – ez derül ki a legelső, Barcs Sándornak címezett levelükből, az egyetlenből, amelynek indigómá-

Barcs levelei írógépen íródtak, de saját kezű aláírása mindegyiken ott szerepel

▼ FOTÓ: KATONA ZOLTÁN